

פרויקט חברתי כיתות ו'

(בשתי"פ שפ"ח - רווחה)

תוכן הצניינים:

1. הקדמה - ד"ר יבאון יצקה.
2. סיכום הפרויקט על ידי מנהלת בית הספר ביה"ס - ציפי חיות.
3. פרוט השלבים, הסדנאות וההנחיות להפעלת הפרויקט - ד"ר יבאון יצקה
4. נספח מתוק סיום יום הלימוד.

הקדמה:

הפרויקט, תיאורו, מטרותיו, תהליך העבודה והישגיו, מתוארים בתחילה, דרך מבטו של "הקליינט" - בית הספר היסודי הנמצא ב"קבוצת יבנה" מוצגת אזורית חבל יבנה. בהמשך ניסיתי לתאר את הפעילויות עצמן ואת ההדגשים הרלוונטיים למפגש הפרויקט ולמנחים.

הפעלת הפרויקט יוצרת שדה עבודה חשובה ברמות השונות של בית הספר. שכן "הקליינט" בפרויקט אינה רק שכבת התלמידים המשתתפת בו, אלא בית הספר על מרכיביו השונים ומערכת החינוך המלווה אותו. העבודה שנעשתה עם תלמידי השכבה, דרשה עבודה מקדימה ושיתוף פעולה חשובים ומלמדים עבור הצוות עצמו, והעסירה את בית הספר בדפוסי עבודה, חשיבה ומפגש פחות עברתי עם התלמידים.

האופציה להפעלת הפרויקט נולדה מתוך מסגרת העבודה הקבועה של השפ"ח עם בית הספר ותוך שימוש רחב יותר במשאבים המקצועיים העומדים לרשות המועצה.

קשרי העבודה עם מחלקת הרווחה והראיה המקצועיות המשותפת הנותנת מקום לעבודה מניעתית, הובילו את המערכת להתגייס להרמת הפרויקט ולגיוס המשאבים הנדרשים כדי ללוותו בצורה מקצועית.

כפי שניתן להבין מהכתוב בהמשך, קיימת מצורבות צנפה בכל רמות המועצה, כולל התגייסותו של ראש המועצה "לתרום" משאבים בתמורה לעבודה חינוכית/ערכית אותה בצעו התלמידים.

לפרויקט קדם שלב חיוני בו התכנסו המנחים (יבג'ן יצקב, עדה חפ"ץ), וצוות ביה"ס (מנהלת: ציפי חיות, מחנכות: רחל פסטל, פנינה דותן) לדיונים מקדימים בהם התבררו הצרכים, המוטיבציה ומחויבות המשתתפים לקיום התהליך ולמפגשי ההדרכה שהיו חלק אינטגרלי ממנו. הדיונים, הברורים, הספקות, החששות, התקוות והמשאלות, עובדו ולבנו ואפשרו עריכת "חוגה עבודה" המשותף לכל הצדדים בפרויקט. חוגה זה היה חיוני בעיקר לאור העובדה שהוא כלל תחומי עבודה, שעות ומחויבות מעבר למקובל במערכת.

את פרוט הפרויקט על שלביו השונים ניתן לקרוא בסיכום אותו הדישה מנהלת ביה"ס לאילת בן ששון-מנהלת מח' הרווחה המהווה את נציגת הרשות הפרויקט וכמי שעמדה מאחורי הקצאת שעות צוות המנחים. בנוסף חשוב לציין כי "החולה" ותוכנית העבודה עם התלמידים וצוות ביה"ס כוונה כך שתאפשר התייחסות לנקודות הבאות:

1. התוכנית לא נכפתה על קהל היעד והתקיים תהליך ברור המוטיבציה והמחויבות לתוכנית.
2. העבודה החלה ממסגרת הכיתה האורגנית וצברה בהדרגה לשלב הכיתות ויצירת אינטגרציה שכבתית.
3. העבודה החלה מרמת הפרט ושייבה בהדרגה אינטראקציות קבוצתיות וחברתיות רחבות יותר עד לרמת פעילות כולל השכבה.
4. כדי להאיץ ליישום הפרויקט "יום טיבוש שכתי" התקיים שלב הכנה בו ניתנה הודמנות להיכרות מצמיקות יותר של התלמידים איש את רעהו, במטרה לשבור "דעות קדומות" של קבוצות ותתי קבוצות בשכבה ולדיים את הכוחות החיוביים לפעילות הונה, המצמימה את מי שפוקח בה חלק (שלב 5 הסדנאות הראשונות).
5. התבצעה הצגת אחריות הדרגתית על הפרויקט מצוות המבוגרים לידי התלמידים. בתחילת הפרויקט למבוגרים הייתה אחריות מלאה ואקטיבית על הפעילויות השונות, בהמשך התקיימה שותפות וליווי של התלמידים ובסיום הליווי הפך "פאסיבי ומרוחק" כשהתלמידים עצמם אחראים על התוכנית וממלאים את כל הפונקציות הדרושות.
6. פעילות ההדרכה עם צוות ביה"ס (שהתקיימו בין סדנא לסדנא) פתחו עם אפשרות של הכללת התהליכים מהסדנאות לתוך העבודה החינוכית היום יומית בכיתה, תוך הבנת התהליכים הקבוצתיים המתקיימים בכיתה ובשכבה ויכולת לדיים באופן חיובי להיבט הלימודי והחברתי.

הברכה

ד"ר יבואן יצקה

מנהל השפ"ח

בית הספר הממלכתי הדתי המשותף

(קבוצת יבנה, ניר גלים, בני דרום)

בקבוצת יבנה

טלפון: 08-8548304, 08-8561848 פקס: 08-8569738 מיקוד 79233

17.8.03 ב"ה, קבוצת יבנה

יצחק יבנה

לדה חלל

יצחק ודה שלום וקרה

אפנים סיבוב שלמי אולא קן ששן א הכוויקט החיות

שפוחתם אמתו אלוטו וכו

הולטש אמתו בפרך מוחתה כה אמנו וואמנוי א מנהיגת

אחליתם חמתנוים

אמנו מנם הרבה מאד, בקווקר א עצמנו - אהתוצאה של התולך

מפסולת ביד עצמנו

הרבה הרבה תודה

נחשב יחד עם המשפ...

צפון חול

בית הספר הממלכתי הדתי המשותף
בקבוצת יבנה מיקוד: 79233
טלפון: 08-8561848 , 08-8548304 , פקס: 08-8569738

ב"ה, תמוז תשס"ג, יולי 2003

אילת בן ששון
מנהלת מחלקת הרווחה
מועצה אזורית חבל-יבנה

הנידון: פעילות חברתית בכתות ו'
במהלך שנת הלמודים תשס"ג

לאילת שלום וברכה.

ראשית אני רוצה להודות על הקצאת שעות ותמיכה בפרויקט חברתי בכתות ו'. הפרויקט הונחה ע"י יעקב יבלון בעזרתה של עדה חפץ. צוות כתות ו' הודרך ע"י שני אנשי מקצוע אלה שהתוו תכנית, ליוו את בצועה תוך מתן הכוונה ומשוב בונים ותומכים.

הקדמה

הפרויקט כולו צמח על רקע מצב חברתי קשה בשכבת הגיל: עוינות קשה בין הבנים לבנות ובין הכתות בשכבה. בנוסף לעוינות בין קבוצות, היו ילדים דחויים בתוך הכתה, הייתה עוינות קשה כלפי בית הספר והיה קושי גדול לגייס את הילדים להתארגן כקבוצה ולתפקד כלומדים. בפגישות הראשונות שהתקיימו עם המחנכות בתחילת החופש הגדול הביעו המחנכות ייאוש מהתלמידים ומיכולתן להתמודד עם חנוך הכתות. בנוסף לקשיים עם הילדים היו למחנכות קשיים להתמודד עם הורים תוקפניים.

מטרות התכנית

1. חבור בין הילדים בתוך הכתות ובין הכתות.
2. חיזוק היחיד בתוך הקבוצה.
3. טיפול בהתנגדות לסמכות.
4. יצירת קשר בונה עם ההורים.

מבנה התכנית

1. בניית צוות תגובה בית ספרי לשיחות עם הורים תוקפניים.
בניית תסריט תגובה לתקיפה מילולית של הורים בטלפון.
2. תכנית עם הילדים.
 - א. הצגת התכנית.
 - ב. סדנאות בקבוצות שונות. בהנחיית עדה חפץ עובדת סוציאלית, ציפי חיות, מנהלת בית הספר, רחל פסטל ופנינה דותן מחנכות כתה ו'.
 - ג. בניית יום שכבתי בניהול הילדים.

שלבי התכנית

- א. הצגת התכנית
 - סדנא 1 – המחנכות כל אחת בכתתה מציגה את התכנית המכילה שני שלבים:
 - שלב הסדנאות.
 - שלב של התארגנות עצמאית.
 - דיון וברור.
 - הצבעה אנונימית, ע"ג דפי עמדה.
 - ב. סדנאות בקבוצות שונות
 - סדנא 2 – איך אני רוצה שיכירו אותי. המחנכות בכיתותיהן.
 - סדנא 3 – תרגיל העיוור – מתרגלים הובלה והשענות אחד על השני.
ארבעה קבוצות מעורבות משתי הכתות בהנחיית מחנכת + עדה חפץ, מחנכת + ציפי חיות.
 - סדנא 4 – תרגיל ה"קולאז'" – ביטוי תחושות כלפי החברה. ארבע קבוצות מעורבות משתי הכתות בהנחיית מחנכת + עדה חפץ, מחנכת + ציפי חיות.
 - סדנא 5 – בני מלכים – המחשת מעמדות בחברה. שתי קבוצות מעורבות בהנחיית שתי מנחות לכל קבוצה (מחנכות, עדה, ציפי).

לקראת כל סדנא נתנה לצוות הדרכה ע"י יעקב יבלון ועדה חפץ והתקיים דיון בצוות, תכנון הסדנא, ברור בעיות צפויות, תכנון תגובת מנחה לתגובות הילדים. בעקבות הסדנאות נפגש הצוות לברור הדברים שעלו בסדנא וכיצד יכולות המחנכות להשתמש בתכנים שעלו בסדנאות לתקשורת עם הילדים בכתה.

ג. הכנת יום שכבה

סדנא 6 – בכתות – שיחת משוב על הסדנאות – בהנחיית המחנכות.

סדנא 7 – בשכבה כולה עם המחנכות:

בחירת רעיון.

מסע שכנוע.

בחירת 2-3 נושאים בסדר היררכי יורד.

סדנא 8 – פעילות בכתות, כל כיתה עם המחנכת שלה בחירת ועדה מנהלת. שני

נציגים מכל כיתה.

דיון בקריטריונים לבחירת הנציגים.

בחירת ע"פ הקריטריונים.

סדנא 9 – הצוות עם הועדה המנהלת – דיון במנגנון שיש להקים לקראת יום

גיבוש שכבתי. תכנון עם הילדים כיצד לבחור את הועדות.

סדנא 10 – בשכבה בחירת ועדות – בניהול ארבעת הילדים האחראים, בנוכחות

המחנכות.

במשך תקופה של ארבעה חדשים הוכן יום הגיבוש.

במהלך התקופה הוזמנו ההורים לערב הסברה שעסק ברובו בפרויקט השכבתי.

ארבעת הילדים שנבחרו לוועדת המנהלת נפגשו עם צוות המבוגרים לייעוץ

ותמיכה והתפתחו שיחות רציניות ומעמיקות בין המבוגרים לילדים בנושא

מנהיגות ואחריות. הילדים טיפלו בכל התחומים הקשורים להכנת יום הגיבוש

כולל גיוס מימון, לשם כך נפגשו עם ביני ראש המועצה וסיכמו על יום ניקיון

בישובים בחופשת הפסח.

יום הגיבוש נקבע ע"י הילדים ליום הלימודים האחרון לפני חופשת הפסח.

יום גיבוש שכבתי.

היום היה מורכב משלשה חלקים.

1. בילוי ביער בראשית שבפארק הירקון בין השעות 8.00 – 13.00.

2. פעילות ספורטיבית בשטח בית הספר. בין השעות 17.00 – 19.00.

3. מסיבה בין השעות 19.00 – 21.00.

סדנא 11 – שיחת משוב לכל השכבה באולם אירועים.

סדנא 12 – משוב אינדיווידואלי ליום הגיבוש השכבתי.

פגישה 13 – שיחת סכום בין צוות הילדים למבוגרים המלווים.

תוצאות התהליך

א. שנויים בהתנהגות הילדים

תהליך העבודה עם הילדים הניב תוצאות טובות בחלק מהמטרות שהצבנו לעצמנו.

1. המצב החברתי השתפר. בעיקר בולט הקשר טוב בין שתי הכיתות. בכל פעילות שכבתית יזמו הילדים שילוב בין הכתות.

2. חיזוק היחיד בתוך הקבוצה.

ילדים רבים התחזקו בתוך הכתות. אחרי הסדנאות הרשו הילדים לעצמם לבטא באופן חפשי בעיות וקשיים בהם הם נתקלים בכתה. אך אחרי חופשת פסח עלו שוב בעיות ועוינות בין קבוצות מצומצמות בתוך הכתות.

3. טפול בהתנגדות לסמכות.

בנושא זה ניתן היה לראות שנוי גדול ביחסים שהשתפרו בין רחל לבין שתי השכבות. בכתה המקבילה היו חילופי מחנכות באמצע השנה בעקבות אסון שארע למחנכת פנינה דותן החילופים גרמו לקשיים רבים. בטיול שנתי וביום הגיבוש השכבתי התנהגו הילדים למופת.

אחרי חופשת פסח צפו שוב בעיות משמעת שונות.

אך בשבועות האחרונים של השנה, תקופה בה נתקלנו בשנים קודמות תופעות של ונדליזם וחוסר משמעת – כתה זו תפקדה לרוב בצורה מושמעת ומשתפת פעולה.

4. יצירת קשר בונה עם ההורים.

הצוות שהורכב ממחנכת מנהלת ופסיכולוג נפגש עם שתי משפחות. בעקבות המפגשים הללו החלפנו לאחד הילדים כתה – על פי בקשת ההורים והתלמיד. לאורך השנה זכינו לשיתוף פעולה טוב מצד ההורים האלה. הרעיון של צוות תומך יושם גם כלפי ילדים קשים בכתה בה הוחלפה מחנכת.

בנינו צוות שנפגש עם הילדים לשיחה אישית ולמעקב.

במהלך השנה זימנו את כל ההורים לשיחות הסברה והייתה לנו תחושה של תמיכה ושיתוף פעולה מרוב ההורים.

התוקפנות של ההורים פחתה אך היו מספר משפחות שלא הצלחנו ליצור איתן קשר בונה והיחסים שלהן עם בית הספר נשארו מתוחים.

ב. השפעת התהליך על צוות בית הספר.

התהליך שעברנו, צוות המחנכות ואני, השפיע על תפיסת מקומנו כמחנכים בתוך אוירה קשה ואירועים קשים.

למדנו להתבונן בתופעות חברתיות ומשמעותיות ולשקפן לילדים. למדנו להשתמש בהתנסויות מהסדנאות ולשלבן בשיחה על אירועים אמיתיים. היחסים עם הילדים קבלו תפנית מסיטואציה של מורים מחליטים ומובילים ותלמידים כפופים – לסיטואציה של עבודת צוות.

הילדים גילו אחריות ובגרות בסיטואציות מגוונות שדרשו את שיתוף הפעולה שלהם.

ראינו את השפעת התהליך על ילדים בעלי כושר מנהיגות שנתנו ביטוי לכושר זה כמנהיגים שליליים. התנהגותם השתנתה ולקראת סוף השנה גם כשילדים אחרים נסחפו להפרות משמעת שמרו אותם מנהיגים על התנהגות חיובית ושתוף פעולה.

לסכום אני מצרפת את מילות התודה שכתבו הילדים וקראו אותו בסיום יום הגיבוש. בין השורות ניתן לקרוא את ההערכה הרבה של הילדים לתהליך אותו עברו.

בתודה ובברכה
ציפי חיות

פרוט השלבים, הסדנאות וההנחיות להפעלת הפרויקט

הערות:

1. תאור הסדנאות מתבסס על ההנחיות המרכזיות שהוצגו ונכתבו עבור "1300 ההפעלה" (לצדדים המחנכות רחל פסטר, פנינה דומן, ולצדדים יחד עם ציפי חיות, עדה חפץ).
2. הדיונים שהתקיימו במסגרת ההדרכות, לאורכ כל הפרויקט, כללו הרבה יותר חומר והתייחסות ממה שאובא כאן בכתובים. יחד עם זאת, אני תקווה שיש בחומר המצורף כדי להעביר את רוח הדברים ואת ההדגשים שניתנו בתהליך זה.
3. בחירת תרשימי הסדנא, הינם תוצר של דיונים בין המנחים ל1300 ההפעלה. אל מול הצעות שונות שהובאו, נעשה שימוש בתרשימי הצעות שהציגו בנחישות והצריקו כי אכן הם משרתים את המטרה.

סדנא 1:

הצגת הפרויקט

המטרה:

דיון עם התלמידים על הפרויקט ומתן חופש החלטה על היקפו.

משך הסדנא:

1.5 שעות

קבוצת ההפעלה:

מסגרת כיתתית

ציוד:

לוח גיר, "דפי עמדה".

נקודות להצגת הנושא

ביה"ס החליט לצאת עם פרויקט של "יום שכבתי" אתם זוכים להיות מחזור ראשון להפעלתו. הרעיון להפעלתו נולד מתוך המצב החברתי בכיתות ובשכבה. הפרויקט הינו ראשוני וניסיוני וביה"ס ילמד ממנו, ויראה אם יוכל להמשיך להפעילו בעתיד. המטרה היא לתת דגש להיבטים החברתיים של השכבה ולפתח מודעות, עירנות ורגישות חברתית ברמת הכיתה והשכבה. הרעיון הינו ליצור מסגרת של זמן ושל תהליכי עבודה שיובילו להשגת המטרה ויסתיימו ביום כיף שהשכבה בונה - מתכננת לעצמה. הפרויקט בנוי משני חלקים, אך אין חובה לקיים את כולו. השלב הראשון יזום ומכוון על ידי בית הספר והוא מהווה חלק מתוכנית הלימודים. השלב השני תלוי במוטיבציה ובהחלטה של התלמידים עצמם. הצגת צוות בית הספר שמלווה את הפרויקט.

הפרויקט אמור להיות מחולק לשני חלקים:

א. עבודה בקבוצות שונות על הנושא החברתי בשכבה , חמישה מפגשים שבועיים.

ב. תכנון משותף של "יום שכבתי".

בחלק א' צוות ביה"ס יהיה פעיל יותר כמנחי הפעילות בקבוצות.
בחלק ב' צוות ביה"ס יהיה פאסיבי יותר בהנחיה וישמש כגורם מלווה את עבודת התלמידים עצמם. התלמידים יצטרכו לנהל את הרמת הפרויקט.

מקום לשאלות הבהרה:

רצוי להתכונן לנקודות כמו : מידת מעורבות ביה"ס ביום השכבתי מבחינת תכנים אופי ביצוע מיקום ועוד...
כשהמסר של ביה"ס הינו:

1. השכבה רשאית לקבוע לעצמה את אופי היום בתנאי שהחלטות יתקבלו באופן דמוקרטי.
2. בתנאי שהתוכנית אינה חורגת מגבולות "הטעם הטוב" ואין בה פריצת גבולות של כללי משרד החינוך לפעילות בית ספרית בנושא התקציב, בטחון, מסגרת ושעות פעילות. אין בה כדי לפגוע בתלמידים או במסגרת.
3. קרוב לוודאי שיקום "צוות מנהל" מטעם השכבה שיהיה אחראי ביחד עם בעלי תפקידים נוספים להרמת התוכנית.
4. בכל שלב של קבלת החלטה סופית ולקראת ישומה, יהיה צורך להביאה לאישור הנהלת ביה"ס/צוות הפרויקט, כדי לבדוק שלא עוברים על התנאים הנ"ל.

על הלוח יכתבו מטרות הפרויקט, דרך הפעלתו הכללית.

לאחר דיון וברור הרעיון מתקיימים שני סבבים של הצבעה אנונימית על היקף הפרויקט. בשני השלבים אפשרויות ההצבעה הן:

1. "יום שכבתי" על שני חלקיו.

2. הפעלת שלב א' בלבד: עבודה בקבוצות \ כיתות - על הנושא החברתי בשכבה.

סבב הצבעה ראשון:

על פי "דף עמדה ראשונית לתלמיד"

התלמידים מביעים עמדתם לגבי האפשרויות המוצעות, מתקיים דיון על הממצאים, הנכתבים על הלוח לעיון כל המשתתפים. ניתנת אופציה לתלמידים לנמק ולשכנע את האחרים להצטרף לעמדתם לקראת ההצבעה השנייה והסופית.

סבב הצבעה שני:

על פי " דף החלטה סופית לתלמיד "

דף עמדה ראשונית לתלמיד מספר:

עמדתי לגבי קיום יום שכבתי על שני חלקיו הינה:

בעד _____ נגד _____
1 2 3 4 5 6
אפשרות לנימוק:

עמדתי על קיום שלב א' בלבד: עבודה בקבוצות על הנושא החברתי בשכבה הינה:

בעד _____ נגד _____
1 2 3 4 5 6
אפשרות לנימוק:

ריכוז נתונים על הלוח

פתיחת דיון להבעת דעות בקול רם ונסיונות שכנוע וכד'.
(אפשרות להשתמש בנימוקים שנכתבו, אם נכתבו, בדף העמדה והדרוג).

לאחר שלב דיון בו חשוב להדגיש מיעוט \ רוב דמוקרטי ומשמעותו.

הצבעה נוספת (אנונימית).
אפשרות לברר אנונימית מי שינה דעתו (נשאר אנונימי כי לא ידוע מה הצביע קודם וכעת). ומי לא.

דף החלטה סופית לתלמיד מס':

(הקף בעיגול את עמדתך).

עמדתני לגבי "יום שכבתי" על שני חלקיו הינה:

נגד

בעד

עמדתני לגבי קיום שלב א' בלבד, עבודה בקבוצות על נושא חברתי בשכבה הינה :

נגד

בעד

למנחה:

- רכז את הנתונים על הלוח.
- קבלת החלטה.

סדנא 2 :

אני רוצה שיכירו אותי

המטרה:

הכרות מעמיקה יותר בין תלמידי הכיתה.

משך הסדנא:

1.5 שעות

קבוצת ההפעלה:

מסגרת כיתתית

ציוד:

פסי נייר, לורדים, נייר דבק. דפים מוכנים עם שורות ממוספרות 1-30.

חלק ראשון: (מחלקים לכל תלמיד פס נייר)

המנחה מבקש מכל תלמיד לכתוב בקטן על צד אחד של פס הנייר "איך מכירים אותו בחברת הכיתה".
מהצד השני של פס הנייר בכתב גדול בלורד מודגש ובאותיות דפוס (למנוע זיהוי כתב ידו של הכותב) "איך אני רוצה שיכירו אותי בכתה".
כל ילד שסיים לכתוב נותן למנחה את הפס.

חלק שני:

המנחה תולה את כל הפסים כשהצד הגלוי הוא איך אני רוצה שיכירו אותי בכתה.
המנחה כותב מספר על כל פס (1-30).
התלמידים מקבלים דף עליו המספרים 1-30. ליד כל מספר הם כותבים את שם התלמיד שנדמה להם שכתב את המשפט.

מסדרים מעגל בכתה - כל תלמיד מתיישב עם הדף בידו.

הערה: כל השלב הזה הינו ללא דיבורים בין המשתתפים העבודה אישית.

חלק שלישי :

המנחה כותב מספר על הלוח. ומבקש מהתלמידים לנסות לזהות מי עומד מאחורי כל משפט.

חלק רביעי:

דיון על הפערים בין איך שמכירים אותנו לבין איך שאנחנו מרגישים בפנים, על המנחה לעורר דיון סביב הנושאים:
אנחנו כל כך הרבה זמן ביחד, ובכל זאת לא מכירים אחד את השני.
ברור האם באמת מכירים אותנו כמו שאנחנו רוצים.
עודד את התלמידים לחשוף את מה שהם חשים. בצורה אנונימית ללא התחייבות והתייחסות לתוכן המשפט שלהם.

אך קורה המצב שיש פער בין הרצון שלנו איך שיכירו אותנו לבין איך שמכירים אותנו.

תרגיל העיוור

(למשתתפים לא נאמרת מטרת התרגיל רק אופן ביצועו).

התרגיל בנוי על פעילות זוגית כאשר תלמיד אחד קשור עיניים נעזר בבית זוג רואה. הרואה מוביל - מנחה וזאת רק בעזרת "קולות" (ללא מילים) את ה"עיוור" כיצד לעבור בחדר מנקודה לנקודה מסוימת לנקודה אחרת שנבחרה מראש. ה"עיוור" סומך לגמרי על הרואה ועל סמך זאת מצליח להגיע לנקודה הסופית. מסדרים את החדר עם מכשולים - כסאות שולחנות וכד'. כדי להגביר את המתח, התרגיל יערך כתחרות בין 2 זוגות במקביל וכנגד השעון - על מינימום זמן הגעה. (לפני יציאת כל שתי זוגות לתרגיל יש לשנות את מבנה המכשולים).

המטרה:

מתן הזדמנות למבט על התקשורת הבין אישית ויחסי האמון בין המשתתפים
משך התרגיל:

1 שעה

קבוצת ההפעלה:

קבוצה מעורבת מכלל השכבה. מספר שווה של תלמידים מכל כיתה בכל אחת מהקבוצות. מומלץ עד 15 משתתפים בקבוצה.

ציוד:

מטפחות המתאימות לכיסוי העיניים.

שולחנות \ כסאות - מכשולים.

לוח + גיר לרישום תוצאות.

שלב 1

2 זוגות מתחרים במקביל עפ"י הנ"ל וכך הלאה עד לתרגול כל המשתתפים - לכל זוג נמדד זמן הביצוע ונכתב על הלוח.

עם סיום התרגיל דיון ראשון:

פותחים אפשרות למשתתפים להתייחס לחוויות התרגיל ועפ"י הבנתם - הערכתם למטרתו.

למשל: דרך מה שחוויתם בתרגיל מה נראה לכם שהוא מדגיש \ מחדד \ מעלה ואיך זה הורגש במהלך "התרגיל ע"י כל אחד מתוך תפקידו".

למנחה:

היה ערני לתכנים הקשורים לנושאים כגון: רמת התקשורת מוסר - מקבל, רמת אמון, מאפייני תגובה "לתקלות", שיפור - שינויי במהלך התרגיל בתקשורת ובאמון וכד'. אם התלמידים לא מגלים בשלב זה הבנה למטרה שמאחורי התרגיל, התמקד בחוויה עצמה ובהמשך נסה להעלות למודעות את המטרות.

שלב 2

כנ"ל למעט העובדה שהפעם ההולכה תהיה במגע וללא קולות כלל. עפ"י מגבלות הזמן, אין חובה בתרגול כל המשתתפים אלא 2/3 זוגות.

בדיון (הקצר יותר):

בהשוואה להתנסות הקודמת האם היה שינוי ואיזה.

שלב 3

נשארים בחלוקה לזוגות מהשלב הראשון, נותנים לבני הזוג מספר דקות לדיון ותכנון התרגיל ובחירה מי מבני הזוג מקבל \ לוקח איזה תפקיד. ניתנת לכל הזוגות הזדמנות לבצע את התרגיל וגם כעת כתחרות במקביל שני הזוגות וכנגד השעון.

דיון:

מוצע שהדיון יגע בנקודות הבאות:

א. האם ומה ההתנסות הזוגית הקודמת שיפרה בביצוע.

ב. במה הדבור - התכנון המקדים, עזר.

ג. מה גרם לכל אחד מבני הזוג להיות בתפקודו הנוכחי.

נקודות מחשבה עבור המנחה:

היה ערני מתוך התרגיל ומתוך הדיון לנקודות הבאות:

א. תגובות המשתתפים לחוסר הוודאות אליה נכנסים.

ב. מה באופן ספציפי "סגירת עיניים", עושה למשתתף.

ג. רמת השליטה בשלבים השונים של התרגיל:

1. השמעת קולות.

2. נגיעה.

3. לאחר תכנון.

סדנא 4

תרגיל הקולאז'

מטרה:

דיון וניתוח המצב החברתי בשכבה, תוך יצירת מסגרת לאינטראקציה בין אישית וקבוצתית.

משך התרגיל:

1.5 שעות.

קבוצת ההפעלה:

קבוצה מעורבת מכלל השכבה. מספר שווה של תלמידים מכל כיתה בכל אחת מהקבוצות. מומלץ עד 15 משתתפים בקבוצה. בתוך כל קבוצה תתבצע חלוקה נוספת לקבוצות של 4-6 משתתפים.

ציוד:

רבעי בריסטול, ניירות ציור, עיתונים צבעוניים, צבעים, לורדים, דבק, מספריים, ניירות צבעוניים.

חלק ראשון - 30-45 דקות

(מתחיל כפעילות אישית בתוך הקבוצות הקטנות, רבע בריסטול).

המנחה מבקש מכל תלמיד להכין תמונה כל שהיא, (ע"י ציור /הדבקה /כתיבה / צבע /צורה) המבטאת אחת מהציפיות שלו, או האכזבות, בקורת, הערכה, ממערכת היחסים החברתיים בשכבה. משך העבודה 10-15 דקות. עם סיום "התמונה" האישית, הקבוצה עוברת לדיון משותף, בו כל אחד מסביר את יצירתו.

חלק שני - 30-45 דקות

(פעילות קבוצתית בתוך הקבוצות הקטנות, בריסטול שלם)

הקבוצה תשלב את כל ההגדים החיוביים והשליליים של כל אחד מבני הקבוצה ותנסה ליצור "תמונה" קבוצתית מכל הפריטים. אפשר להוסיף – מתוך החלטה משותפת תמונות, צבע, כתיבה וכד'.

חלק שלישי - 30-45 דקות

(פעילות כלל הקבוצה)

כל קבוצה קטנה תמנה דובר אשר יסביר את היצירה המשותפת של הקבוצה לכלל המשתתפים.

על המנחה להיות ערני:

לפתוח כל הסבר קבוצתי לשאלות, הערות, הארות, הבהרות מצד כל שאר המשתתפים.

במידה ויש זמן, אפשר לשאול את הקבוצה המציגה, מה היו רוצים להוסיף לתמונה המשותפת על מנת לשפר את מערכת היחסים החברתיים.

על המנחה להתייחס למשותף ולשונה בין היצירות הקבוצתיות.
אפשרי לערוך סיכום בכתב - חיובי ושלילי במערכת היחסים החברתיים בשכבה.

סדנא 5:

"בני מלכים"

(למשתתפים לא ניתן כל הסבר או רמז על מטרת/מסגרת התרגיל והם מתבקשים לבצע את ההוראות של המנחה).

מטרה:

הדגשה של כוח אישי וכוח תפקיד הניתנים בצורה שרירותית וללא התחשבות באדם עצמו, ביכולתו ואישיותו, תוך יצירת "מעמדות" והיררכיה. מתן הזדמנות ללביליות בין המעמדות תוך הפעלת עסקאות שכנוע והשפעה.

משך התרגיל:

שעתיים.

קבוצת הפעלה:

קבוצה מעורבת מכלל השכבה. מספר שווה של תלמידים מכל כיתה בכל אחת מהקבוצות. מומלץ חצי כיתה, כ 20 משתתפים בקבוצה.

ציוד:

כרטיסים צבעוניים ב- 3 צבעים. מספר הכרטיסים מכל צבע צריך להיות עפ"י הנוסחה הבאה:

$$X = \frac{\text{מס' המשתתפים}}{3} \times 5$$

סלסלה, לוח-גיר ו בריסטול + לורד. במידה ולא יוצא מספר שווה לכל צבע, אפשרי שמצבע מסוים יהיה פחות כרטיס, אך מספר הכרטיסים הכולל ישאר על מספר המשתתפים $5 \times X$.

חלק ראשון

מניחים את הכרטיסים בתפזורת בסלסלה.

הוראות:

על כל משתתף לבחור לעצמו עפ"י העדפתו 5 כרטיסים מהצבע או מהשילוב של הצבעים הנראה לו ולהתיישב במקומו.

בשלב זה (ורק בשלב זה) כל צבע מקבל ניקוד למשל : אדום = 6

ירוק = 4

צהוב = 2

(ניתן לשנות צבעים אך לא את הניקוד הבסיסי 2..4..6)

סופרים עבור כל משתתף את סה"כ הנקודות שלו ומדרגים את כל המשתתפים על גבי בריסטול ו לוח מהגבוה לנמוך (עפ"י מס' הנקודות). מחלקים את הרשימה ל-3 חלקים שווים וקובעים :

113 עליון מוגדרים מרגע זה כקבוצת "בני מלכים".
113 אמצעי מוגדרים מרגע זה כקבוצת "בני אדם".
113 תחתון מוגדרים מרגע זה כקבוצת "שפטים".
כל מעמד מקבל את זכויותיו.

"בני - מלכים": הם "כל יכול" הם הקובעים הבלעדיים את כללי העבודה והשהייה בחדר. כולם חייבים לציית להם ולא משנה מה יאמרו וכמה חכמות\מטופשות תהיינה דרישותיהם. נ

"בני- אדם": יכולים לפנות ולדבר עם בני מלכים, יכולים לנסות להשפיע, ולשכנע אותם לכל אשר ירצו. אך ההחלטה ביד בני המלכים בלבד ובסופו של דבר הם חייבים להישמע להם.

"שפטים": הם המעמד הנחות ביותר, להם אסור אפילו לפנות לבני המלכים לכל היותר הם יכולים לפנות לבני אדם ולבקש דרכם בקשות מבני המלכים, להם אין שום זכות למעט חובה לבצע את הנאמר להם כולל מבני האדם.

דיון ראשון:

המנחה יפתח לשיחה את התחושות והמחשבות שיש לכל אחד כתוצאה מקביעת מעמדו: איזה רגשות, פנטזיות, אכזבות, כעסים, שמחה, יש מעצם ההכרזה על המעמד ומשמעותו.

המשך התרגיל:

נותנים 15□10 דקות (במידת הצורך יותר) "לעולם החדש" שנוצר, על המעמדות שבו, להתנהל תוך הבהרת התיפקוד של כל מעמד ואז עוצרים את התרגיל.

הערה למנחה:

אתה נמצא במעמד עליון של "מלך" - אל תצהיר על כך בעת הבהרת הזכויות למעמדות, אך אם הפעילות חורגת מגבולות "הטעם הטוב" השתמש בזכות זו כדי לווסת את הפעילות.

חלק שני

לאחר עזירת התרגיל משנים את הכללים ומבהירים כי כעת מאפשרים להם לבצע עסקאות ביניהם על הכרטיסים שבבעלותם, כשהמטרה המרכזית הינה הגדלת מס' הנקודות שיש בידיהם. מי שמצליח לרכוש 5 כרטיסים מאותו צבע, מס' הנקודות שלו מוכפל פי 3 (לדוגמא: 5 אדומים = $3 \times 5 \times 6$). מבהירים כי בכל מקרה יש אינטרס לאנשים להחליף כרטיסים, על מנת לשפר את הניקוד שלהם גם ללא

השגת 5 כרטיסים מאותו צבע. מאפשרים זמן לביצוע עסקאות שונות ובסיום שוב עורכים רשימה מדורגת עפ"י מס' הנקודות שיש כעת לכל משתתף. תן לחלק זה בין 5-10 דקות.

שוב מתבצעת חלוקה של 1,13, 1,13, 1,13 כל מעמד עם זכויותיו וחובותיו, אלא שהפעם סביר להניח כי העסקאות יצרו שינוי המעמדות.

שוב נותנים " לבני המלכים" לנהל את "העולם החדש" למשך 10-15 דקות (או יותר עפ"י הצורך).

דיון שני:

פותחים להתייחסות כוללת על תרגיל כולו, על התחושות \ מחשבות בשלב הראשון, על תקופת העסקאות ואשר התרחש בה ועל התוצאה הסופית בסיומה. אלה שהשתנה מעמדם מה קרה להם? מה קרה לאלה שנשארו במעמדם? האם היה רצון לשנות מעמד - למי כן למי לא? , מדוע?, איך שינוי את מעמדם?, באיזו דרך פעלו למטרה זו..? מה מבינים על עצמם ועל הקב' מהשינויים במעמדם מהתנהגותם בתרגיל וכד'.

למנחה:

שים לב בתצפית על דרך ההתמודדות והתגובות לקבלת המעמדות ע"י כל משתתף ולתגובתו הספציפית בעת קבלת מעמדו. לדרך שבה הוא פועל לשינוי, או לאי שינוי המעמד.

תצפית זו בנוסף לדיון של המשתתפים, מהווים את החומר ממנו יהיה אפשרי לפתח דיון על המשמעות החברתית - בינאישית של המעמדות. על המעמד הניתן באופן שרירותי, על תחושת חוסר האונים כשאינן ביכולתנו להשפיע \ לקבוע מעמדנו, על הדרך בה אנו פועלים כאשר יש לנו אפשרות שינוי, ועל הדרך בה אנו פועלים בתוך המעמד שלנו לדוגמא: "בני המלכים" יכולים להתנהג באדיבות, אהדה והוגנות, אך גם יכולים לנצל מעמדם ולהיות בפועל "אנשים שפוטים". כך גם ההיפך "שפוטים" יכולים לפעול בסבלנות, אדיבות, הבנה ולהיות בפועל "בני מלכים". גם בכל מעמד יכולה להיווצר תחרות, שכן גם בתוכם יש הררכיה ואולי תוצר תחרות מי למשל מ"בני המלכים" הוא "הבכור" וכד'.

התרגיל פותח פתח לדיון מעמיק על הדינמיקה המתנהלת בקב' בתוך המסגרת החינוכית בין בני הנוער לעצמם למבוגרים ועוד.

סדנא 6:

שיחת משוב על הסדנאות

מטרה:

סיכום הפעילות, המשגת התהליכים האישיים והקבוצתיים שהמשתתפים עברו
המגמה לחזק את התובנות וההשלכות על האווירה ברמת הפרט והקבוצה
משך התרגיל:

2 שעות

קבוצת ההפעלה:

מסגרת כיתתית עם מחנכת הכיתה.

עקרונות ניהול שיחת משוב

1. התחלה הינה סבב של שיחה עם המשתתפים בו הם מתבקשים להתייחס:

איך הפעילויות שנעשו היו עבורם.

מה זוכרים במיוחד.

מה הפעילות שהכי דיברה אליהם / מצאה חן בעיניהם.

מה היה מורכב / מסובך / קשה.

מה אהבו ולמה.

מה שנאו ולמה.

כוון את התייחסותם למה הפיקו / למדו מהפעילות ומאיזה סוג של פעילות (מזו
שאהבו/ שנאו/ קשה וכד').

האם הגיעו למסקנות כל שהן כתוצאה מהחוויה הנ"ל.

הערות:

במידת האפשר השתדל להוביל את האמירות שלהם, אל מעבר לתיאור הקונקרטי
של הפעילות. אם כי אין ללחוץ יותר מדי, כדי שלחץ זה (בעיקר בתחילת הסבב),
לא ישתק את הדובר עצמו, או הבאים אחריו ויחסום ביטוי חווייתי של
המשתתפים מהפעילות.

עם סיום הסבב ובמגמה להישען ככל הניתן על מה שהמשתתפים אמרו, תיאורו
וכד'.... עוברים לשקף את התהליכים / תימות מרכזיות שעלו בפעילות.
(חשוב להזכיר את מטרת הפעילות: הנושא החברתי בשכבה...)

כחלק ממסגרת האמירה, חשוב להסביר שבכל קבוצה – פעילות בין אם מדובר
בפעילות מרוכזת כמו שנעשתה עימם ובין עם בחיים השגרתיים של הקבוצה
(כיתה, חיים חברתיים מחוץ לביה"ס וכד') ישנם תהליכים המתקיימים בקבוצה
באופן טבעי והקובעים את האווירה בקבוצה ואופן פעולתה. (קבוצה נינוחה,

מפרגנת, תחרותית, מרוחקת - מנותקת, קשרים בין חברי הקבוצה קרובים
(הדוקים ועוד...)

המנחה ישקף את התהליכים שעברו תוך תאור הנקודות שבלטו בפעילות
הקבוצה (צריך להיערך ללא הטפת מוסר-ערכיות טוב/רע אלא כציון נקודות
מרכזיות, תוך הבנה שכל אחד נמצא במקום מסוים על רצף המשתנה / התימה
שמביאים).

ההזמנה למשתתפים הינה לבחון את התייחסותם ומיקומם על גבי הנקודות
המרכזיות המובאות:

(נקודות המובאות כאן הינן ההשערות לגבי תימות מרכזיות הרלוונטיות לדיון.
נקודות אלה הינן אוסף מייצג בהתייחסות המשתתפים בתוך הדיונים בסדנאות
והן נאספו מתוך הדיונים שהיו בצוות המנחים בסיום כל פעילות).

- ניתן היה לראות שלמרות שמדובר בקבוצה המכירה אחד את השני זמן
ארוך, זה לא היה פשוט להיכנס לפעילות המחייבת היחשפות ופתיחות.
לעיתים גם נראה היה שהקבוצה מנסה להגן על עצמה בפני המבוגר
(המנחה) הנמצא עימה ולהשאיר חלק מהדברים להבנה בין חברי הקבוצה
ולא לפתוח הכול כלפי מישהו מבחוץ (הדגש את הטבעיות והלגיטימציה של
התגובה).
תאר מה קרה עם התופעה לאורך הפעילות למשל:
הכוון הכללי היה של יותר ויותר שיתוף פעולה.....
היו כאלה ששינו גישה ונפתחו.....
היו כאלה שנשארו בעמדתם למרות התהליך.....

- התנהגות זו מצאה ביטוי, בין היתר, בקושי של המשתתפים לדבר בקבוצה
ובעיקר כאשר היו כאלה שהייתה להם עמדה שונה מעמדת הכלל, או עמדה
שונה ממישהו שהיה מאוד לוחמני על דעתו. היו כאלה שהעזו לומר
ו"להסתכן" בחשיפת העובדה שדעתם שונה והיו כאלה שנמנעו מכך.

ובהמשך לנ"ל סביב דמויות שהיו "לוחמניות" על דעתן... ציין גם כי ניתן
היה להבחין גם במצבים בהם בודדים/ מיעוט פועל כך שהוא מפריע ומקלקל
לרוב המשתתפים את הפעילות, כשזה נעשה באופן בוטה, תוקפני ופוגע
במשתתף / משתתפים והאחר / הרוב בוחרים שלא להתערב.
התנהגות זו מעוררת מחשבות, על האופן בו מערכות יחסים מתנהלות בין
חברי הקבוצה/השכבה ועד כמה יש להם קווים אדומים עליהם הם מוכנים
להיאבק. במידת האפשר רצוי להזמין אותם לבחון על מה הם מוכנים
להיאבק, על מה לא, נגד מי, בעד מה ?
למשל : פוגעים בחבר שלי- אני אצא להגנתו כן/ לא.

פוגעים באחר באותה מידה ואף יותר, אצא להגנתו כן / לא למה ? מה
ההבדלים וכד'.....

- שמנו לב שפעמים רבות כאשר הפעילות הייתה משום מה מסובכת / קשה
דרשה מהם לעשות משהו שהם פחות יודעים / שולטים / מיומנים בו, הם
היו נבוכים/חסרי אונים.
במצב זה חלק מהם בחרו להפריע – "לשבור את הכלים". אנחנו מבינים שזה
נעשה כדי "להימלט" מהמצב. למרות שזו דרך התמודדות מסוימת צריך
להיות ערים למחיר שלה האישי/ קבוצתי.
- בהמשך לקודם.
חלק מהניסיון להבין את התנהגות שכזו הינה לבחון מה קורה במצבים
שכאלה. מתי כל אחד או כקבוצה הם יכולים/רוצים/בוחרים לקחת את
האחריות עליהם (אחריות לטפל לבד במצב) ומתי הם מעבירים (או צריכים
להעביר) את אחריות למבוגרים סביבם.
למשל:
בהתייחס ליום השכבה שהם אמורים לקיים, איך הם יגיבו אם חלק מהם
יחבל, יפריע, לא ישתתף פעולה? האם עמדת הרוב, רצון הרוב לקיים יום
שכזה תכריע את הכף או המיעוט יקבע. מתי ואיך יטפלו בדברים / קשיים
שיצוצו, לבד? יפנו למבוגרים? ועוד.....
- נקודה נוספת שעלתה בפעילות הינה נושא ההתייחסות והכבוד ההדדי.
ניתן היה להבחין שהיו כאלה שהתייחסו בכבוד לאחרים גם כאשר לא
הסכימו איתם לא חיבבו אותם ושאוּלי באופן טבעי הם לא היו השותפים
המועדפים עליהם לפעילות.
והיו כאלה שהגיבו באופן מזלזל/ פוגע ולא נתנו לעצמם ולאחר סיכוי לשינוי
עמדתם והתנהגותם.
- חשוב להבין שלא חייבים "לאהוב" כל מי שבקבוצה ולא חייבים להיות
"קרובים" לכל אחד. אבל יחס של כבוד לא אומר קירבה – אהבה – חיבה.
- ניתן היה לראות שחלק מהמשתתפים חשש / נמנע מהתנסות בדברים חדשים
ובעיקר כשהם לא היו מוגדרים עד הסוף ולא היה ברור מה"נכון" לעשות
וכד'. ואולי ההתנסות תוביל "לטעויות".
הבנה והדגשה של למידה דרך התנסות וטעויות "והמחיר" של אי התנסות,
כפי שזה בא לידי ביטוי ביחסים בינאישיים, למידה בביה"ס או של כל
מיומנויות אחרת (ניתן להשתמש במה שעדה קראה בהזדמנות "חיוק /
תפעול שרירים חברתיים", אימון ופיתוח השרירים דורש התנסות).

- חלק מהמשתתפים לקח תפקיד פעיל בקבוצה והיה לו יותר קל כאשר המשימה הייתה קבוצתית, ונתנה אולי בטחון רב יותר, חלק דווקא כאשר הפעילות הייתה אישית.
מעניין לחשוב מתי אנחנו מעדיפים כך ומתי אחרת, באיזה נסיבות ומדוע. נקודה שחשוב לנו לזהות אצל עצמנו, כדי לבחור להיות במקומות יעילים עבורנו.
- ובהמשך לנ"ל ההבנה שהדברים לא חייבים להתרחש בחלוקה של שחור / לבן. אנחנו לא חייבים להיות אקטיביים מאוד או פאסיביים מאוד (חברים קרובים מאוד, או אויבים) התחושה הייתה שלעיתים חלק מהם נכנסים לנוקשות רבה בעמדתם. כמו:
אני לא רוצה/אוהב להיות עם X בקבוצה, אז אני לא בקבוצה בכלל ואפילו מנסה להרוס את פעילותה.
יש אפשרות להיות בקבוצה וחלק ממנה אבל למשל, לא לעבוד צמוד אם מי שלא רוצים או להיות במקרים מסוימים פאסיבי יותר.
התנהגות זו חשובה הן כדי לא לפגוע באחרים שלא לצורך, והן להרוויח משהו גם אם זה לא 100 אחוז מה שרציתי.
היו כאלה, שלמרות עמדה/ דעה קדומה לא אוהדת על אחרים ואו על סוג פעילות לא "נטשו את המערכה" וניסו/ נתנו הזדמנות וכד'.
- ניתן היה להבחין כי לפעמים כאשר המשימה קשה חלק מהם הפעילו כל מיני "טריקים" "בניגוד לחוקים". נראה שלעיתים אנחנו מרשים לעצמנו להפעיל טריקים כדי להשיג מטרה ואפילו שזה בניגוד לכללים. שכן לעיתים המציאות או הכללים קשים לנו. ההשלכות מאי הצלחתנו נתפסות כקשות מדי ואין לנו יכולת/כוחות לבצע אחרת.
גם כאן ההבנה שיש אולי הבנה להתנהגות שכזאת אבל הסכנה האורבת היא שנהרוס לאחרים ולעצמנו אם נפעל באופן שכזה.

הערה:

ניתן בסוף הפעילות לתת להם לדרג את עצמם על כל אחד מהמשתנים שדובר עליהם.

כדוגמא:

תמיד פועל עפ"י הכללים	1	2	3	4	5	6	7	אני נוטה להפעיל "טריקים" ולפעול כנגד הכללים
מנסה לפעול למרות שלא מכיר את הנושא או הפעילות	1	2	3	4	5	6	7	אני מעדיף שלא להשתתף במשהו שלא מכיר טוב
קל לי יותר במשימה אישית	1	2	3	4	5	6	7	קל לי יותר במשימה קבוצתית
אני מסוגל להיות רק עם כאלה שקרובים לי	1	2	3	4	5	6	7	אני מסוגל להיות גם עם כאלה שפחות קרובים לי
נמנע מלהילחם על עמדותיי ומעדיף שלא לדבר	1	2	3	4	5	6	7	אני תמיד לוחם על עמדותיי מול כל אחד
המבוגר צריך תמיד להתערב וזו אחריותו	1	2	3	4	5	6	7	אני חושב שאני אחראי למה שקורה איתי ועם אחרים בקבוצה
גם כשקשה לי אני לא פוגע במשימה או באחרים הפועלים במשימה.	1	2	3	4	5	6	7	כשקשה לי במשימה אני "דואג" לקלקל

סדנא 7:

בחירת רעיון ליום גיבוש.

המטרה :

העלאת רעיונות ליום הגיבוש השכבתי. מתן הזדמנות למסע שכנוע של מציעי הרעיונות. בחירות דמוקרטיות על הנושאים המועדפים בסדר היררכי יורד.

משך הפעילות:

1.5 שעות

קבוצת ההפעלה:

כל השכבה בהנחיית המחנכות

בשלב הדייון התלמידים יודעים שעל כל רעיון לעבור את אישור הנהלת בית הספר, כך שיהיה בר ביצוע על פי הוראות משרד החינוך לגבי סוג זה של אירועים.

בחירת "ועדה מנהלת" ליום הגיבוש.

המטרה:

בחירת 2 נציגים ל"ועדה המנהלת".

משך הפעילות:

1.5 שעות

קבוצת ההפעלה:

מסגרת כיתתית

שלב א

טרם כניסה לתהליך בחירת המועמדים מתקיים דיון בכיתה על הקריטריונים אותם יש לבחון טרם ההחלטה. הדיון חופשי בהנחיית המחנכת. לאחר גיבוש רשימת קריטריונים, התלמידים מציגים מועמדות לתפקיד (את עצמם או את חבריהם). בסוף התהליך מתקיימת הצבעה דמוקרטית על המועמדים ונבחרים נציגי הכיתה לוועדה.

שלב ב

הצבעה דמוקרטית

ליווי "הוועדה המנהלת" בתפקודה

הוועדה נפגשת עם כל צוות המבוגרים לדיון על הדרך בה הם רוצים / בוחרים לפעול ולהפעיל את כלל השכבה לקראת יום הגיבוש החברתי. הדיון מתנהל כדי לתת תמיכה לחברי הוועדה, לייעץ להם ולפתוח בפניהם את השימוש במשאבי המערכת בכלל ובצוות בית הספר בפרט. עיקר הדיון בשלב זה הינו בהקמת המנגנון שיש להקים מתוך תלמידי השכבה. מנגנון זה כולל הקמת ועדות שונות שתהיינה אחראיות על תחומים שונים, ברור מה הם התחומים הנחוצים לטיפול כדי לקיים יום גיבוש וכד'. בשלב זה מועברת האחריות על התהליך באופן המרבי לידי חברי הוועדה. כשצוות המבוגרים נגיש להתייעצות ותמיכה.

”סדנא” 10:

בחירת וועדות ליום הגיבוש.

הבחירות מתנהלות על ידי חברי הוועדה המנהלת וכוללות דיון מקדים שלהם עם תלמידי השכבה על הוועדות הנחוצות ועל הקריטריונים והכישורים הנדרשים לכל חבר וועדה לאור ההגדרות הספציפיות של כל וועדה. הדיון מתקיים בנוכחותן הפאסיבית של המחנכות (כדי לשמור שההתנהלות לא תעבור “קווים אדומים” ברמת ההתנהגות של כלל המשתתפים).

לקראת יום הגיבוש:

במשך תקופה של מספר חודשים חברי הוועדות השונות פעלו להכנת יום הגיבוש והתקיימו פעולות שונות:

- הורי התלמידים הוזמנו למפגש הסברה על הפרויקט השכבתי.
- ארבעת חברי הוועדה המנהלת קיימו מפגשים עם צוות המבוגרים או עם חלקו על תקן של גורמי יעוץ תמיכה מול קשיי התפקיד והאחריות שנטלו על עצמם, הכוונה פרקטית בנבכי הבירוקרטיה בהם נתקלו. מדי פעם התקיים הדיון גם עם חברי ועדות נוספות (על פי הצורך ובקשת התלמידים). מפגשים אלה יצרו מרחב לשיחה כנה חופשית ומעמיקה על מנהיגות ואחריות וכל המשתמע מכך. נראה היה כי השלכות המפגשים היו גם מעבר לחברי הוועדות שנוכחו בדיון עצמו.
- התלמידים טיפלו בכל התחומים הקשורים להכנת יום הגיבוש כולל גיוס כספים שהחל עם ניסיונות לקבלת תרומות מחברות כלכליות שונות לדוגמא: קבלת חולצות עם כיתוב על יום הגיבוש ופרסומת של החברה, ברור עם משרד החינוך האם הם רשאים לפעול בצורה שכזאת. קביעת מפגש עם ראש המועצה כדי לדון עימו בהשתתפות המועצה במימון יום

הגיבוש (במפגש זה הוחלט על ביצוע יום ניקיון בישובים בחופשת הפסח ובתמורה קבלת תקציב הסעות על ידי רכב המועצה וכד').
כמו כן כל התאומים שנדרשו לגבי היציאה אל אתרים מחוץ לבית הספר או ארגון הפעילויות בתוך בית הספר היו פרי עבודתם הבלעדית.

- יום הגיבוש נקבע על ידי התלמידים ליום הלימודים האחרון לפני חופשת הפסח.

יום הגיבוש החברתי

היום הורכב משלושה חלקים

- בילוי ביער בראשית שבפארק הירקון בין השעות 0800-1300.
- פעילות ספורטיבית בשטח בית הספר בין השעות 1700-1900.
- מסיבה בין השעות 1900-2100.

סדנא 11:

שיחת משוב על הסדנאות לכל השכבה

מטרה:

סיכום הפעילות, המשגת התהליכים האישיים והקבוצתיים שהמשתתפים עברו המגמה לחזק ולגבש את התובנות וההשלכות על האווירה וההתנהגות ברמת הפרט והקבוצה.

משך התרגיל:

2 שעות

קבוצת ההפעלה:

מסגרת שכבתית (באולם האירועים של בית הספר)

למשתתפים מוסבר כי הסדנא עוסקת בתהליך:

איפה היינו _____ איפה אנחנו עכשיו _____ לאן אנו רוצים להגיע.

א. פעילות בקבוצות בנות 9 משתתפים

דיון בקבוצה על שלושת חלקי התהליך.

שאלות מכוונות:

- מה קרה ללכידות החברתית
- מה קרה למערכת היחסים ביניכם:
עסקנו בנושאים: כבוד זה לזה, יחס לשונים, שימוש בעמדות כוח, התייחסות לסמכות, רגישות זה כלפי זה.
- מה אתם לוקחים מעכשיו והלאה. בחרו בקבוצה נושא אחד.
מהו הדבר שהכי דבר אילכם, נושא מרכזי שאתם לוקחים אתכם.

ב. יצירה בשלשות.

כל שלשה מקבלת גיליון נייר ומעצבת עליו את החלק שלה.

- איפה היינו.
- איפה אנחנו עכשיו.
- לאן אנחנו רוצים להגיע.
בסוף היצירה תתקבל תערוכה של תוצרים.

ג. דיון מליאה:

כל קבוצה מציגה מה עשתה.

סדנא 12 :

משוב אינדיוידואלי לאחר יום הגיבוש השכבתי

משוב לסכום היום השכבתי בכתות ו' - תשס"ג

הרגשתך לגבי יום הגיבוש חשובה לנו מאוד, לכן ענה בכנות על הדף.
אינך חייב/ת להזדהות.

1. האם רצית לקחת חלק פעיל בתכנון היום השכבתי או בהפעלתו ?

2. אם לא רצית, מדוע?

3. האם נבחרת לוועדה בה רצית ? האם הגעת לעמדה בה רצית ?

4. אם לא הגעת לעמדה בה רצית, איך את/ה מרגיש/ה ?

5. האם אחרי יום הגיבוש היית מחליט את אותה החלטה לגבי לקיחת חלק

בתכנון ובהפעלת היום השכבתי? _____

מדוע ?

6. האם אתה מרגיש שהצוות המבוגר לא היה ערני למשהו הקשור בך, ויכול היה לסייע לך יותר בתהליך?

במה?

• הערות והארות אחרות שברצונך לשתף אותנו.

תודה על שיתוף הפעולה

נספח:

*(מתוך מסיבת יום הדיכאון. הוקרא על ידי אחת התלמידות.
שמות התלמידים הוסמכו שמירת החיסיון, שכן לא התקבל
אישור מהם לפרסום אותם)*

מילון תודות - יום גיבוש

- אנחנו** - זוכרים איך היו השנים הקודמות ? רבנו, הרבצנו, קיללנו ובעיקר לא היינו חברים אחד של השני. אפשר להגיד שעברנו מהפך (בלי אורנה דץ)
- ביני** - (ראש המועצה) תודה רבה על התמיכה הכספית והעזרה בכלל.
- גיבוש** - מטרת היום כולו שדי הצלחנו להשיג! אבל תמיד יש מקום לשיפור
- ד.....** - תודה רבה על כל העזרה, הרעיונות וההצעות.
- ד.....** - חבר הועדה שבלעדיך אנחנו כלום.
- הורים** - הורים תודה רבה על הליווי והעוגות היה מאוד טעים.
- ועדות** - כולכם עשיתם ותרמתם. חלקכם יותר וחלקכם פחות אבל אין מה להגיד אתם 10.
- ז.....** - חבר הועדה שגם בלעדיו ובלעדי הרעיונות שלו לא היינו יכולים להקים את היום, תודה ענקית מקרב לב.
- ח.....** - תודה רבה על העזרה בארגון פעילות הספורט, אין כמוך.
- ט.....** - אין.
- יעקב** - תודה לא תספיק ! אין לנו מילים לתאר את התמיכה הנפשית שנתת לנו בעת צרה ומשבר וגם ברגעים משמחים יותר.
- י.....** - זה הזמן גם להגיד לה מזל טוב. בעצם אין סיכוי שמישהו לא יודע את זה (היא כל הזמן מדברת על זה) אבל באמת תודה רבה.
- בספ** - (תקציב) הוא לא היה הכי גדול בעולם, אבל בהחלט מספיק. שלימד אותנו גם קצת להתאמץ בשבילו ולהרוויח אותו ביושר.
- ל.....** - אין

מלווים - זה המקום גם להגיד לכם תודה. וצי שלא יודע אם לא היו לנו מספיק מלווים לא היינו יכולים לצאת (למרות ששום דבר לא יעצור אותנו מיום גיבוש) **נ.....** - חברת הועדה נולדה בכו', תשנ"א בחייה עזרה והייתה פעילה שותפה ביום גיבוש נולדה ב..... לומדת בשכבת כיתות ו'.
סתם - אין לנו מה להגיד.

עדה - כמו יעקב גם את עזרת לנו בכל, הבנת אותנו ונתת לנו כתף במשך כל הזמן תודה רבה!

פנינה - הייתה אחת "המדריכות" מהחלק הראשון של הפרויקט. אומנם בחלק השני לא הייתה שותפה אבל בכל זאת הרגשנו כאילו היא פועלת איתנו. תודה גם לך פנינה.

ציפי - את אישה יוצאת דופן שגם לך לא נוכל להגיד סתם תודה כי רק נמעיט מערכך. אבל תדעי שאנחנו מעריכים מאוד את עזרתך ותמיכתך.

קשר חברתי - או בעצם הקשר החברתי (אבל זה מתחיל ה' הידיעה), שהלך והתחזק במשך כל שלבי הפרויקט וימשיך ויגדל תמיד כי אחרי גיבוש "מפרך" שכזה אף אחד לא יוכל להפריד אותנו זה מזה!

רחל - אישה דגולה וחכמה לא נוסיף כי אחרת לא נסיים! גם את נורא תסמיקי... תודה ענקית ועצומה. עזרת לנו וקידמת אותנו מאוד.

שיתוף פעולה - בלעדי שיתוף פעולה מצידכם היינו יושבים עכשיו בבית ומתכננים נקמה בכיתה השנייה. תדעו לכם שאנחנו מעריכים אתכם על שיתוף הפעולה הענקי מצידכם. אתם אחלה !!

תודות - לכל מי שלא בלט אך בהחלט עשה, נתחיל:

מ... - תודה על הנחת והשנטי שהנחלת בנו.

י..... - הנהג החבר'מן שעם זה היה תלוי בנו היה לוקח אותנו עד לתימן.

ע.... - שנתנה רעיונות מקסימים וגם את המפתחות לאולם הספורט.

ובזאת נגמר נאומנו "הקטן והצנוע" תודה תודה תודה.